

שני סיפורים על עוני, עושר וצדקה

מים ראשונים: מוטיב מרכזי במגילת רות הוא הגלגל המתהפך מעושר לעוני וחזרה לעושר, בדמותם של בית אלימלך. וכדברי הגמרא במסכת שבת קנא ע"ב: "גלגל הוא שחוזר בעולם" (עליו הרחבנו בפרשת ראה). בסוף מדרש ילקוט שמעוני למגילת רות, נמצאים שני סיפורים דומים-שונים על מוטיב זה, שאולי לא בכדי סדרם עורך המדרש לא רחוקים זה מזה. נביא אותם כמות שהם בלי שום הערות שוליים. כל אחד יפרש וידרוש על מדרשים אלה כרוחו הטובה.

ילקוט שמעוני מגילת רות

רמז תרז	רמז תרא
<p>מעשה בחסיד אחד שירד מנכסיו והיתה אשתו כשרה לסוף נעשה שכיר. פעם אחד היה חורש בשדה פגע בו אליהו ז"ל בדמות ערבי אחד, אי"ל: יש לך שש שנים טובות, אימתי אתה מבקש אותם, עכשיו או בסוף ימיד? אי"ל: קוסם אתה אין מה ליתן לך, אלא היפטר מעלי בשלום. וחזר אצלו עד שלש פעמים. בפעם שלישית אי"ל: אלך ואמלך באשתי.</p> <p>הלך אצל אשתו ואי"ל: בא אלי אחד והטריח אותי עד שלש פעמים ואמר לי: יש לך שש שנים טובות, אימתי אתה מבקש אותם, עכשיו או בסוף ימיד? אמר לה: ומה את אומרת? אמרה לו: לך אמור לו הבא אותם עכשיו.</p> <p>אי"ל: לך הבא אותם עכשיו. אי"ל: לך לביתך ואין אתה מגיע לשער חצרך עד שתראה ברכה פרוסה בבית. והיו יושבים בניו לחפש בידם בעפר ומצאו ממון שיזונו בו שש שנים וקראו לאמן. ולא הגיע לשער עד שיצאת אשתו לקראתו ובשרה אותו. מיד הודה להקב"ה ונחה דעתו עליו.</p> <p>מה עשתה אשתו הכשירה? אי"ל: מכל מקום כבר משך עלינו הקב"ה חוט של חסד ונתן לנו ממון מזון שש שנים, נעסוק בגמילות חסדים שנים הללו שמא הקב"ה מוסיף לנו משלו. וכן עשתה. כל מה שעשתה בכל יום ויום אמרה לבנה קטן: כתוב כל מה שאנו נותנין וכן עשה. לסוף שש שנים בא אליהו ז"ל. אמר לו: כבר הגיעה עונה ליטול מה שנתתי לך. אי"ל: כשנטלתי לא נטלתי אלא מדעת אשתי, אף כשאני מחזיר לא אחזיר אלא מדעת אשתי.</p> <p>הלך אצלה אמר לה: כבר בא הזקן ליטול את שלו. אמרה לו: לך אמור לו: אם מצאת בני אדם נאמנים ממנו, תן להם פיקדונך. וראה הקב"ה דבריהם וגמילות חסדים שעשו והוסיף להם טובה על טובה, לקיים מה שנאמר: "והיה מעשה הצדקה שלום".</p>	<p>מעשה בחסיד אחד שקבל עליו שלא יקבל מכל אדם כלום. והיה לו בגד אחד וסדין אחד וכל הלילה היה צועק ובוכה ומתחנן ולא זז ממית עצמו עד שנצרך לישיב באשפה ובלו בגדים שעליו.</p> <p>פעם אחת נגלה עליו אליהו ז"ל בדמות ערבי ועמד כנגדו. אי"ל: רצונך שאלוה לך שני כספים ותהא נושא ונותן בהן ותחיה? אי"ל: הן, ונטל שני כספים והלך וקנה חפצים ונשתכר בהם. וכן ליום שני וביום שלישי ולא יצאת השנה עד שהעשיר ושכח עונת חסידותו ושימוש תפילתו.</p> <p>אמר לו הקב"ה לאליהו: חסיד אחד היה לי בעולמי ועכבתו עלי! הלך כנגדו ומצאו במלאכה גדולה, אמר לו: אני הוא שנתתי לך שני כספים חפש אחריהם ותנם לי, שאני מבקש שתחזירם לי. חפש אחריהם ונתנם לו ולא יצא משם עד שירד מנכסיו ונכנס אותו ממון לטמיון וחזר על האשפה והיה יושב ובוכה.</p> <p>חזר עליו אליהו ז"ל אמר ליה: מה ההוא סבא עביד? אמר ווי ליה לההוא גברא דאתהפוך עלוהי גלגלא ואתנחתא מנכסי. אמר לו: נשבע אתה אם מחזירנא לך אותה שני כספים שאתה משמר עונת חסידותך ושימוש תפלתך? אמר לו: הן, ונתן לו שני כספים ונשא ונתן בהם והעשיר.</p> <p>במקבילה (מקור?) של מדרש זה במדרש זוטא - רות (בובר) פרשה א, באה הסיומת המקשרת למגילה: כך אמרה נעמי לבני עירה, אל תקראנה לי נעמי וגוי, אני מלאה הלכתי - מכאן מצינו שהיתה עשירה ומלאה. ומי גרם לה שירדה מנכסיה ומת בעלה ובניה? צרות עין שהיה בהן.</p>